

Uwaga poszukiwacze!

Do wydrukowania, gwozdek i na ścianę!

W Polsce policja zamiast łapać prawdziwych przestępców swoje działania kieruje często przeciwko poszukiwaczom. W ten sposób podnoszą sobie statystyki wykrywalności.

Oczywiście znakomita większość zatrzymań kończy się umorzeniem lub uniewinnieniem ale część zastraszonych poszukiwaczy lekkomyślnie przyznaje się do zarzucanych im czynów i pomimo braków znamion przestępstwa przyznaje się do winy.

Z tej okazji przygotowaliśmy dla Was niezbędne kompendium wiedzy (poniżej) jaką powinniście posiadać w przypadku zatrzymania lub rewizji.

Krytykom naszych działań przypominamy, że jest to zbiór praw obywatelskich zaczerpniętych z kodeksów.

**Zarząd
Polskiego Związku Eksploratorów**

***

Jak zachować się w stosunku do policji

Przesłuchanie? Najpierw obrońca z urzędu!

Od 25 maja tego roku każda osoba zatrzymana może żądać przyznania jej obrońcy z urzędu.

Najistotniejszą nowością wprowadzoną przez dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) jest **prawo dostępu do obrony z urzędu w postępowaniu karnym dla wszystkich osób pozbawionych wolności (zatrzymanych i tymczasowo aresztowanych).**

Obrońca przed pierwszym przesłuchaniem

W świetle dyrektywy kluczowym prawem osoby zatrzymanej jest możliwość uzyskania pomocy obrońcy z urzędu jeszcze przed pierwszym przesłuchaniem, czy to przez policję, czy też prokuratora. Państwo może co prawda uzależnić przyznanie obrońcy z urzędu od majątności podejrzanego, ale odpowiedni organ musi dokonać tej oceny i wydać ostateczną decyzję przed pierwszym przesłuchaniem.

Naruszenie prawa do obrony

Od 25 maja 2019 r. każda osoba zatrzymana może żądać przyznania jej obrońcy z urzędu.

Przyznanie takiego obrońcy albo podjęcie ostatecznej decyzji o odmowie musi być bezwzględnie dokonane przed pierwszym przesłuchaniem takiej osoby. Prowadzenie przesłuchania (a także niektórych innych czynności dowodowych, np. konfrontacji, okazania, eksperymentu procesowego) bez dopełnienia tego obowiązku stanowi obecnie rażące, oczywiste i nieodwracalne naruszenie prawa do obrony.

Przeszukanie

W kodeksie postępowania karnego przeszukanie zostało uregulowane w rozdziale XXV.

Cel przeszukania:

- zatrzymanie bądź przymusowe doprowadzenie osoby podejrzanej, podejrzanego i oskarżonego
- znalezienie rzeczy mogących stanowić dowód w sprawie lub podlegających zajęciu w postępowaniu karnym.

Podstawa do dokonania takich czynności:

- powzięcie przez organ procesowy (najczęściej jest nim Policja) uzasadnionego podejrzenia że osoba podejrzana lub przedmioty o których mowa znajdują się w danym miejscu.

Kto może dokonać przeszukania:

- przeszukania może dokonać prokurator albo na polecenie sądu lub prokuratora Policja bądź inny organ uprawniony do tej czynności na podstawie odrębnej ustawy (np. Straż Graniczna, ABW, CBA).

W przypadku wykonywania polecenia sądu lub prokuratora, osobie u której przeszukanie ma być dokonane okazuje się postanowienie o przeszukaniu wydane przez właściwy sąd lub prokuratora.

UWAGA

W przypadkach niecierpiących zwłoki (i tylko wówczas!) przeszukania można dokonać na podstawie nakazu przeszukania zatwierdzonego przez kierownika jednostki Policji dokonującej przeszukania, bądź na podstawie legitymacji funkcjonariusza Policji.

Niezwłocznie po dokonaniu przeszukania na podstawie nakazu przeszukania lub legitymacji służbowej Policja występuje do właściwego miejscowo prokuratora z wnioskiem o zatwierdzenie przeszukania i takie postanowienie w ciągu 7 dni od dokonania czynności doręcza uprawnionej osobie. Postanowienie o zatwierdzeniu przeszukania doręcza się na żądanie osoby zgłoszone do protokołu. O takim uprawnieniu poucza funkcjonariusz dokonujący czynności.

Przed rozpoczęciem przeszukania należy powiadomić osobę u której ma być ono przeprowadzone o celu czynności i wezwać do dobrowolnego wydania poszukiwanej osoby lub przedmiotów (art. 224 § 1 k.p.k.). Osoba, u której dokonywane jest przeszukanie ma prawo być przy tym obecna. Osoba taka ma prawo również przybrać do czynności inną wskazaną przez siebie osobę, jeżeli nie utrudni to w istotny sposób lub uniemożliwi przeprowadzenia przeszukania. Również funkcjonariusz prowadzący może przybrać do czynności osobę trzecią. Jeżeli na miejscu nie ma gospodarza lokalu, do czynności można przybrać dorosłego domownika lub sąsiada (art. 224 § 2 i 3 k.p.k.)

Przeszukanie powinno być dokonane zgodnie z celem tej czynności. Należy przy jej wykonywaniu zachować umiar oraz uszanować godność osób wobec których ta czynność jest podejmowana. Przedmioty dobrowolnie wydane lub odnalezione w wyniku przeszukania są zabierane bądź oddawane na przechowanie osobie godnej zaufania. Osoba, która zobowiązana została do przechowywania takich przedmiotów musi na każde żądanie policji, prokuratora lub sądu je przedstawić. Osobom zainteresowanym po dokonaniu czynności wręcza się pokwitowanie z opisem zatrzymanych przedmiotów. **Należy pamiętać, aby złożyć podpis na pokwitowaniu. Zazwyczaj jest to druk samokopiujący, więc przy ewentualnych dalszych czynnościach porównać ten, który znajduje się w naszym posiadaniu i ten, który znajduje się w aktach.** Co winien zawierać protokół zatrzymania rzeczy określa art. 229 k.p.k.

- Oznaczenie sprawy, do której czynność jest dokonywana (z oznaczeniem RSD, Ds. Nr Ew. L. Dz. – na te oznaczenia można się potem powoływać)
- Wskazanie osób czy zostało wydane postanowienie o przeszukaniu lub też że zostanie ono niezwłocznie dostarczone;

- **Dokładny opis przedmiotu zatrzymanego!!!**
- Datę i godzinę rozpoczęcia i zakończenia czynności.

Przeszukanie może być dokonane wyłącznie w porze dziennej tj. pomiędzy godz. 6.00 – 22.00. Jedynie w przypadkach niecierpiących zwłoki (oczywiście jest to pojęcie nieostre), można dokonywać przeszukania poza tymi godzinami.

UWAGA

Przeszukanie rozpoczęte przed 22.00 można kontynuować. W godzinach nocnych można także przeszukiwać lokale ogólnodostępne w tych godzinach (np. bary czy całonocne stacje benzynowe, sklepy nocne itp.).

Jeśli w ciągu 7 dni nie nastąpi zatwierdzenie czynności przez prokuratora lub sąd, przedmioty zabezpieczone ulegają natychmiastowemu zwrotowi (art. 230 k.p.k.). także rzeczy zbędne dla postępowania winny być natychmiast wydane. Rzeczy, których posiadanie jest zabronione (w tym broń palna o cechach bojowych za wyj. czarnoprochowej i białej, amunicja bojowa, materiały wybuchowe) przekazuje się instytucji godnej zaufania (czyli zazwyczaj do depozytu policji) lub też do muzeum w przypadku twierdzenia ich znacznej wartości artystycznej lub historycznej (art. 230 § 3 k.p.k.)

Na postanowienie o przeszukaniu jak i zatrzymaniu rzeczy przysługuje zażalenie. Kieruje się je do właściwego miejscowo sądu rejonowego za pośrednictwem prokuratury rejonowej, pod której nadzorem dokonano czynności (art. 236 § 1 k.p.k.) Termin na wniesienie zażalenia wynosi zgodnie z zasadami ogólnymi 7 dni (art. 460 k.p.k.). Postanowienie o przeszukaniu i zatrzymaniu rzeczy winno zawierać pouczenie o przysługujących środkach prawnych. Termin do wniesienia zażalenia płynie od dnia następnego. Gdy przypada na dzień ustawowo wolny od pracy (uwaga nie jest nim sobota), upływa dnia następnego (np. przez kuwanie nastąpiło w dniu 18 grudnia – termin upływa w dniu 27 grudnia).

Przykład w dniu 21 października 2018 r. następuje przeszukanie pomieszczeń i zatrzymanie przedmiotów – termin do wniesienia zażalenia upływa w dniu 28 października 2018 r. Tego dnia wystarczy nadać zażalenie listem poleconym.

Czynność możesz rejestrować. Możesz rejestrować działania policji za pomocą fotografii, nagrań dźwiękowych i obrazu. Gdy funkcjonariusz powyższe ci uniemożliwia, zatrzymuje telefon, którym nagrywasz, jak również używa wobec Ciebie środków przymusu bezpośredniego, abyś zaprzestał nagrywania, jest to przekroczenie uprawnień (art. 231 k.k.).

Nakaz przeszukania musi zawierać imienny wykaz osób biorących udział w czynnościach, który masz prawo otrzymać. Nie pozwalaj na obecność osób nie będących w wykazie i wylegitymuj przeszukujących! Częstą praktyką jest towarzyszenie przeszukującym anonimowych „archeologów/specjalistów”.

UWAGA

Nie ma tu zastosowania przepis Prawa prasowego. Nie jesteś dziennikarzem, a praca funkcjonariusza policji jest jawna. Jakby co powołaj się na UWAGA PIRAT. Tak samo nie można wyprosić świadka przeszukania.

Zatrzymanie osoby

W kodeksie postępowania karnego zostało uregulowane w rozdziale XXVII.

Policja ma prawo zatrzymać:

- osobę, która jest podejrzana o przestępstwo
- gdy zachodzi obawa ukrywania się,

- gdy istnieje obawa zacierania śladów;
- gdy grozi osobie najbliższej popełnieniem przestępstwa;

a także gdy:

- nie stawia się na czynności;
- może w inny sposób utrudniać postępowanie;

Kto może dokonać zatrzymania?

- Policja bądź inny organ uprawniony do tej czynności na podstawie odrębnej ustawy (np. Straż Graniczna, ABW, CBA)

Co może uczynić osoba zatrzymana:

- kontakt z obrońcą (adwokatem, radcą prawnym) w sposób umożliwiający bezpośredni kontakt (w tym np. PODZ w jednostce policji) w oparciu o przepis art. 245 k.p.k.
- zażalenie na zatrzymanie do sądu (składane bezpośrednio do sądu), który oceni zasadność, legalność i prawidłowość zatrzymania;
- w przypadku, gdy funkcjonariusze działają w sposób nieusprawiedliwiony okolicznościami, np. skuwają bezpośrednio po wkroczeniu do lokalu, używają słów nieprzyzwoitych, uniemożliwiają rejestrację ich czynności, należy złożyć zawiadomienie o popełnienie czynu z art. 231 k.k.,
- ewentualne obrażenia przy tym zadane winny zostać niezwłocznie przebadane przez lekarza, możesz domagać się przebadania, podawać do protokołu, że źle się czujesz. Osoba trzecia, która jest przy zatrzymaniu, powinna nawet wtedy wezwać pogotowie ratunkowe.

Jeśli po doprowadzeniu do jednostki policji jesteś przesłuchiwany, powinieneś niezwłocznie poszukać adwokata lub radcy prawnego. Nawet, gdy mówią Tobie, że jesteś przesłuchany w charakterze świadka, możesz być pewien, że Twoje zatrzymanie jest związane z postawieniem zarzutów. Inaczej nie byłbyś zatrzymany.

Jeśli nie byłeś nietrzeźwy w chwili zatrzymania, czynności z Twoim udziałem winny być dokonane niezwłocznie. Masz obowiązek poddania się pobraniu śladów kryminalnych **ALE JEDYNIEM W PRZYPADKU, GDY ZOSTANĄ TOBIE POSTAWIONE ZARZUTY.**

Autorowi niniejszej publikacji nie przychodzą do głowy przestępstwa, których popełnienie przez detektorystę może skutkować wnioskiem o tymczasowe aresztowanie poza następującymi wyjątkami:

- paserstwo mienia znacznej wartości (np. próba zbycia czy nabycie przedmiotu drogiego tj. o wartości powyżej 200 000,- zł. lub o ważnym znaczeniu dla dobra kultury (art. 294 § 1 i 2 k.k.);
- działanie w grupie przestępczej o charakterze zbrojnym (policjanci mogą mieć bujną wyobraźnię – art. 258 § 2 – 4 k.k.)
- posiadanie bez zezwolenia i wyrób broni palnej (art. 263 k.k.)
- czynna napaść na funkcjonariusza publicznego (np. policjanta czy osoby przez niego przybranej art. 223 k.k.)

Te czyny zagrożone są bowiem karami do 8 i więcej lat pozbawienia wolności, a tylko takowe mogą być w waszym przypadku podstawą do zastosowania środka zapobiegawczego. Nie może to być jednak przesłanka samoistna (patrz poniżej)

UWAGA

Możliwym jest także zastosowanie tymczasowego aresztowania, gdy podejrzany (i tylko osoba o takim statusie) będzie się ukrywać lub mataczyć w postępowaniu.

O areszt wnioskuje prokurator, składając stosowny wniosek do sądu w terminie 48 godzin od zatrzymania. Wniosek o areszt rozpoznaje sąd w terminie maksymalnie 72 godzin od zatrzymania.

Jeśli przed upływem 48 godzin nie zostaną postawione zarzuty, co ogłasza się stosownym postanowieniem, należy osobę zatrzymaną niezwłocznie zwolnić.

GDY NIE MASZ POSTAWIONYCH ZARZUTÓW, NIE DAJ SIĘ ZASTRASZYĆ, ŻE PÓJDZIESZ DO ARESZTU.

Jest to typowa zagrywka taktyczna funkcjonariuszy, aby uzyskać od Ciebie interesujące ich pod względem procesowym zeznania.

Postanowienie o postawieniu zarzutów

- zostaniesz pouczone o Twoich prawach,
- **powinieneś skorzystać z pomocy adwokata lub radcy prawnego**
- **nie musisz odpowiadać na zadane Tobie pytania (gdy jesteś świadkiem – musisz, chyba, że odpowiedź naraża Ciebie lub osobę najbliższą na odpowiedzialność karną)**
- może być zastosowany wobec Ciebie środek zapobiegawczy (poręczenie majątkowe czyli tzw. kaucja, tymczasowe aresztowanie, dozór policji).

WAŻNE

1. Gdy jesteś świadkiem lub podejrzanym i zdecydowałeś się złożyć stosowne zeznania czy – w przypadku podejrzanego – wyjaśnienia, **zawsze przeczytaj osobiście protokół. Jeśli masz do jego treści uwagi, domagaj się ich uwzględnienia i oświadcz, że nie podpiszesz protokołu.**

2. Gdy już jesteś podejrzanym, **ZAWSZE** żądaj zapoznania się z aktami na koniec postępowania, a także uzasadnienia zarzutów.

3. Staraj się, aby o Twoim zatrzymaniu w związku z pracami związanymi z Twoją pasją, jaką jest detektorystyka i eksploracja, dowiedziały się osoby związane z Polskim Związkiem Eksploratorów. Wówczas – jeśli tylko nie naruszyłeś w sposób rażący prawa np. poprzez rozkopanie stanowiska archeologicznego czy cmentarzyska wojennego – będziemy starali się Tobie pomóc, w tym także w ramach fachowej reprezentacji prawnej.

Nie traktuj powyższego pouczenia jako próbę uchylenia się od odpowiedzialności karnej czy też pochwałę dla osób, które popełniają czyny zabronione. Nasze prawo (jak każde) niestety nie jest idealne, a tym bardziej osoby, które je stosują lub nadzorują jego przestrzeganie. Poradnik powyższy ma jedynie na celu uzmysłowienie Twoich praw i obowiązków, a przede wszystkim wskazanie przysługujących ci środków prawnych.

